

Toekomst van de Historische Kring Leusden

Notitie van de Historische Kring Leusden

Oktober 2025

Nieuw Langebeek 2025
Foto: John Spijkerman

Inleiding

“Niet alleen historici of archief liefhebbers, maar mensen uit alle lagen van de bevolking, met één gemeenschappelijk doel: ons verleden zichtbaar en tastbaar maken.”
(Gerolf Bouwmeester)

Op 7 juni 2025 vierde de Historische Kring Leusden (HKL) haar veertigjarig jubileum. Sinds de oprichting in 1985 bevordert de vereniging het historisch bewustzijn binnen de gehele gemeente Leusden. Onze doelstellingen en activiteiten zijn weergegeven in bijlage 1.

Het jubileumfeest, dat drie dagen duurde, illustreerde de verbindende rol die onze vereniging vervult. De lokale geschiedenis vormt daarbij een belangrijk middel om inwoners van onze gemeente met elkaar in contact te brengen.

Tijdens zijn jubileumtoespraak benadrukte de burgemeester de betekenis van de HKL voor de gemeenschap. Met 725 leden vervult onze vereniging een gewaardeerde en erkende rol in Leusden. Dit werd eerder bevestigd met de toekenning van de Gemeentepluim in 2017.

Huidige situatie

De HKL maakt sinds 2005 gebruik van boerderij Nieuw Langebeek, waar wij gebruik maken van het boerderijgedeelte van de bibliotheek. Hier verzorgen wij presentaties van de lokale geschiedenis, exploiteren wij een documentatiecentrum, en bewaren wij foto's, archiefstukken en andere historische materialen ten behoeve van inwoners, bedrijven en instellingen zoals NEOS en de gemeente Leusden. Een deel van onze collectie is eveneens hier ondergebracht.

Vanwege ruimtegebrek is tevens aanvullende opslag gecreëerd in het Huis van Leusden. In totaal bedraagt de benodigde ruimte voor documentatiecentrum, depot en archief circa 38 strekkende meter (bijlage 2).

Ondanks de constructieve samenwerking met de bibliotheek leidt het gezamenlijk gebruik van de ruimte regelmatig tot beperkingen. Onze vereniging ervaart daardoor onvoldoende mogelijkheden voor zelfstandige en vrije toegang. In vergelijking met zusterverenigingen in de regio, die beschikken over eigen onderkomens in historische panden, oudheidskamers of eigen musea, zijn onze faciliteiten achtergesteld (bijlage 3).

Nieuw Langebeek, bibliotheek, 2025

Foto: Krijn van Otterloo

Boerderij Nieuw Langebeek

Boerderij Nieuw Langebeek heeft een bewogen geschiedenis (zie bijlage 4). De boerderij is een gemeentelijk monument en is eigendom van de gemeente Leusden. Gelegen in het centrum van het oude Hamersveld, vormt de boerderij een bepalend dorpsgezicht. De bestemming van het pand is cultuur.

Sinds de oprichting in 1985 is de HKL gevestigd geweest op verschillende locaties, waaronder De Kit (1985–1991) en de Schaapskooi bij de Hakhorst (1991–2005). In 2005 werd de vereniging gehuisvest in boerderij Nieuw Langebeek.

In het raadsvoorstel van september 2025 wordt echter niet ingegaan op de toekomst van dit monument na het vertrek van de bibliotheek. Dit roept vragen op over de toekomstige bestemming en het behoud van de boerderij.

Nieuw Langebeek 2025
Foto: Gerard Voskuilen

Voorstel en toekomstvisie

De HKL pleit voor een structurele huisvesting in boerderij Nieuw Langebeek.

De deel biedt mogelijkheden om multifunctioneel gebruikt te worden voor presentaties en bijeenkomsten van HKL en andere organisaties. Met het documentatiecentrum op de deel kan het woongedeelte van de boerderij dienen als oudheidskamer, terwijl de zolder benut kan worden voor opslag, boekenvoorraad, depot en archief.

Met een eigen onderkomen kan de HKL bovendien schoolklassen ontvangen. Dit sluit naadloos aan bij onze doelstelling op het gebied van cultuureducatie, die met een eigen huisvesting beter kan worden gerealiseerd.

Conclusie

De Historische Kring Leusden is van groot belang voor het behoud, de overdracht en de beleving van de lokale geschiedenis. Wij verzoeken u daarom nadrukkelijk rekening te houden met de belangen van de HKL bij de besluitvorming omtrent de Nieuwe Korf, en de toekomst van de monumentale boerderij Nieuw Langebeek hierin mee te nemen. Wij vragen u tevens deze visie te betrekken bij de voorbereiding van uw verkiezingsprogramma.

“Het is te danken aan de Historische Kring Leusden dat wij weten waar wij vandaan komen, en dat wij deze kennis kunnen doorgeven. Aan onze kinderen, aan nieuwe bewoners, aan scholieren en studenten. In een wereld waarin wij dagelijks worden overspoeld door de waan van de dag, herinnert de historie ons aan het belang van continuïteit en perspectief. Zij biedt ons iets zeldzaams: tijd en ruimte om stil te staan.”

(Fragment uit de toespraak van burgemeester Gerolf Bouwmeester bij het 40-jarig jubileum van de Historische Kring Leusden)

Bijlagen

Bijlage 1 Uit de folder van de Historische Kring Leusden

VERENIGING VOOR HISTORIE ACHTERVELD LEUSDEN STOUTENBURG

PRESTATIES VAN DE HISTORISCHE KRING LEUSDEN

Restauratie duiventoren bij Huize Heiligenberg.

Bibliotheek Nieuw Langenbeek bleef behouden na brand.

De Moespot in Achterveld (locatie voedselconferentie april 1945) werd niet gesloopt.

Behoud van het karakteristieke ensemble bij Lockhorst met brug, rustieke, idyllische laan in de nabijheid van het landgoed.

Aandacht voor het monument TD-groep en de betekenis voor het ambtenarenverzet.

Behoud 'Tolboomhuisjes'.

Plaatselijk erfgoedbeleid wordt gestimuleerd.

Behoud van het wapen van de gemeente Leusden in plaats van een niet-historisch logo.

Behoud Gemeentehuis 1956.

Inrichting Museumbunker Grebbelinie werd verzorgd door HKL.

Geen grenscorrectie waarbij Oud-Leusden bij Amersfoort zou komen. Open

Monumentendagen

WAT DOET DE HISTORISCHE KRING ZOAL VOOR U

De Historische Kring Leusden probeert sinds 1985 het historisch besef over de gemeente Leusden te bevorderen.

Het gemeentebestuur verleende in 2017 de gemeentepluim aan de HKL en liet daarmee zien het werk van onze vereniging hogelijk te waarderen.

De activiteiten zijn divers: lezingen, excursies, tentoonstellingen en historische kijkcafés.

Vier keer per jaar verschijnt het informatieve en gevarieerde tijdschrift 'Leusden Toen'.

Via onze webshop op boeken.historieleusden.nl kunnen onze uitgaven over lokale en regionale geschiedenis worden besteld.

Voor leden en mensen die geïnteresseerd zijn in lokale geschiedenis is ons documentatiecentrum toegankelijk.

De HKL organiseert de herdenking bij het Stirling-monument, dat in 2018 tot stand kwam.

Lokaal erfgoed krijgt aandacht in adviezen aan gemeente, organisaties en particulieren.

De HKL werkt samen met andere verenigingen op het gebied van erfgoed en cultuur.

MAGAZINE LEUSDEN TOEN

Leden ontvangen 4x per jaar het schitterende tijdschrift thuisbezorgd met een keur aan informatieve artikelen en kringnieuws.

In ons jubileumboek Geschiedenis van Leusden in 40 plekken, 40 jaar Historische Kring Leusden vindt u informatie en artistieke impressies over historische gebouwen en situaties in Leusden.

Bijlage 2 Strekkende meters voor documentatiecentrum, depot en archief

<u>Benodigde ruimte voor Documentatiecentrum, Depot en Archief HKL:</u> <u>ALLES IN STREKKENDE METERS!!!</u>		
Zolder Huis van Leusden		
2 dubbeldeurs kasten	á 1.20 m ¹	2.40 m ¹
8 ladekasten	á 0.60 m ¹	4.80 m ¹
1 schilderijenrek	á 2.00 m ¹	2.00 m ¹
4 stellingkasten	á 1.30 m	5.20 m ¹
Boerderij Nieuw Langebeek		
9 lage roldeurkasten (de deel)	á 1.40 m ¹	12.60 m ¹
2 vitrines (de deel)	á 1.10 m ¹	2.20 m ¹
3 dubbeldeurs kasten (zolder)	á 1.20 m ¹	3.60 m ¹
4 Stellingkasten (zolder)	á 1.30 m ¹	5.20 m ¹
Totaal:		
9 roldeurkasten	á 1.40 m ¹	12.60 m ¹
2 vitrines	á 1.10 m ¹	2.20 m ¹
5 dubbeldeurs kasten	á 1.20 m ¹	6.00 m ¹
8 stellingkasten	á 1.30 m ¹	10.40 m ¹
8 ladekasten	á 0.60 m ¹	4.80 m ¹
1 schilderijenrek	á 2.00 m ¹	2.00 m ¹
Totaal strekkende meters		38.00 m¹

Bijlage 3 Huisvesting historische verenigingen/stichtingen in de regio

Tussen haakjes : aantal inwoners

1. Soest (44.000) - co-use Museum Soest.
2. Hoevelaken (10.000) - eigen onderkomen in voormalige postkantoor
3. Nijkerk (31.000) - eigen museum
4. Barneveld (36.000) - samenwerkingsverband en onderkomen met en bij Nairac
5. Woudenberg (15.000) - eigen oudheidkamer in Cultuurhuis
6. Scherpenzeel (11.000) - koetshuis van kasteel Scherpenzeel
7. Renswoude (6.000) - eigen oudheidkamer in rijksmonument
8. Hoogland (10.000) - co-use Dorpshuis
9. Bunschoten-Spakenburg (43.000) - eigen museum
10. Leusden (31.000) co use bibliotheek Leusden in boerderij Nieuw Langebeek

Bijlage 4 Geschiedenis van boerderij Nieuw Langebeek

Boerderij Langebeek is al gesticht rond 1100. Deze lag aan de oostkant van het Valleikanaal en de bijbehorende gronden liepen tot aan de Hamersveldseweg. Op 10 mei 1940 is door het Nederlandse leger boerderij Langebeek in brand gezet voor een vrij schootsveld en is daarna niet weer opgebouwd.

Maar toen had Teunis van Eijden in 1855 al een kavel van Langebeek gekocht en bouwde er zijn Nieuw Langebeek. Het jaartal pronkt op de voorgevel. Zijn zoon Reijer nam de boerderij over en diens oudste zoon, René van Eijden, was de laatste boer op deze boerderij.

In de jaren 70 en 80 werden boerderijen en hun land opgekocht voor woningbouw. Voor een aantal karakteristieke boerderijen in Leusden werd een nieuwe bestemming gevonden. Zo ook voor boerderij Nieuw Langebeek dat een cultuurfunctie kreeg. Op 9 oktober 1976 opende burgemeester Van der Post de openbare bibliotheek met de wens dat het een dienstverlenend centrum moest worden. Zo werd het vanaf 2005 ook de standplaats van de Historische Kring Leusden.

Nieuw Langebeek is twee keer door grote schade getroffen. De eerste keer was op 2 mei 1945 toen een Duits kindsoldaat niet goed op zijn pantservuist (grote handgranaat) had gepast en deze per ongeluk explodeerde. Een gedeelte van de deel was ingestort. Daarbij zijn een aantal ingekwartierde Duitse militairen omgekomen en ernstig gewond geraakt.

In 1992 werd de boerderij getroffen door een grote brand. Daarbij is een expositie van streekdracht met bijbehorende kanten mutsen verbrand. Het betrof een deel van de collectie van de Historische Kring Leusden. De boerderij is weer historiserend opgebouwd.

Nieuw Langebeek met aanleunwoning (jaren 60)
Archief Historische Kring Leusden

